

НЕФОРМАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ВЗРОСЛЫХ В БЕЛАРУСИ

Л. А. Мартынец, О. А. Исаева

Донецкий национальный университет, Винница, Украина

В статье рассматривается опыт организации неформального образования взрослых в Республике Беларусь. Автором статьи определены понятия «неформальное образование» и «образование взрослых в контексте непрерывного образования, охарактеризованы процессуальное обеспечение неформального образования в Беларуси, государственную поддержку неформального образования; автором указано необходимость решения ряда противоречий в развитии неформального образования.

The article considers foreign experience of non-formal adult education in the Republic of Belarus. The author defines the concepts «non-formal education and adult education in the lifelong learning context, characterized by the procedural provision of non-formal education in Belarus state support to non-formal education; the author points out the necessity of solving a number of contradictions in the development of non-formal education.

Актуальність проблеми. З розвитком науково-технічного прогресу все більшого значення набуває неформальна освіта дорослих. Перетворення кінцевої освіти в неперервну, що стало загальносвітовою тенденцією другої половини ХХ століття, призвело до зростання значущості неформальної освіти дорослих, що охоплює найбільш довготривалий період у житті людини і системи неперервної освіти.

Якщо стосовно неперервної освіти вже склалися певні стереотипні позиції, які висвітлювали в своїх працях такі науковці як Н. Бідюк, С. Вершловський, І. Зязюн, Н. Ничкало, Л. Сігаєва, то теорія неформальної освіти знаходиться в стадії розробки. Проблема неформальної освіти дорослих висвітлена у наукових працях українських дослідників О. Аніщенко, Л. Ведерникової, С. Коваленко, О. Огієнко та ін.

Мета статті – розкрити стан розвитку неформальної освіти дорослих у Білорусі.

Виклад матеріалу. Неформальна освіта (*non-formal education* – англ.) – у термінологічному словнику [1] визначається як освіта, по завершенню якої не передбачається отримання дипломів. Ця освіта спрямована на задоволення особистісних інтересів, необхідних людині у побуті і спілкуванні. Л. Сігаєва [2] запропонувала наступне визначення суті поняття неформальної освіти: неформальна освіта дорослих – це вся культосвітня робота з дорослими, здійснювана відповідно до інтересів і потреб різних категорій дорослих людей; вона не завершується отриманням диплома. Е. Гусейнова та Ю. Лук'янова розуміють суть поняття неформальної освіти визначаю-

чи освіти, що необов'язково має організований та систематичний характер, а може здійснюватися поза межами організованих освітніх закладів [3].

Поняття неформальної освіти дорослих частково збігається з такими поняттями, як «додаткова» і «продовжена» освіта. Однак саме неформальна освіта, як ніяка інша, безпосередньо відображає й задовольняє особистісні потреби й запити індивідуума, мобілізуючи тим самим його природну здатність до самовдосконалення, до духовного внутрішнього зростання. Таким чином, створення системи неформальної освіти може забезпечити умови для самореалізації кожної особистості, морального вдосконалення за рахунок надання широких можливостей у виборі напряму й форм освітньої діяльності, як у професійній сфері, так і в різних сферах дозвілля.

Накопичений людською цивілізацією досвід успіху інших країн у цій галузі підтверджує необхідність вивчення зарубіжного досвіду з метою виявлення і застосування в подальшому в теорії і практиці сучасної освіти успішних способів розвитку неформальної освіти дорослих, ефективних технологій навчання дорослих людей одночасно, враховуючи свій власний історично сформований потенціал.

У зв'язку з цим є продуктивним звернення до досвіду побудови системи неформальної освіти Білорусі. Вагома складова у розумінні феномену освіти дорослих є широта цілей, тематика та форма навчання. Так, наприклад, в Меморандумі неперервної освіти Європейського Союзу (2000 рік) говориться про три види освітньої діяльності: формальна освіта, яка завершує навчання видачею диплома чи атестата, неформальна освіта, яка, зазвичай, не супроводжується видачею документа після навчання в освітньому закладі чи суспільних організаціях, клубах чи кружках, а також під час індивідуальних занять з репетитором чи тренером; інформальна освіта – індивідуальна пізнавальна діяльність, яка супроводжує нас повсякденно протягом життя. Цей документ визначив дві взаємопов'язані цілі неперервної освіти, основною складовою яких є освіта дорослих: активна громадська позиція та конкурентоспроможність [4].

Неформальна освіта та самоосвіта дорослих в нормативно-правовій базі Білорусі фактично не представлені. Тому для забезпечення узгодженої системи розвитку освіти дорослих, скоріш за все, не вистачає програмних документів та нормативної бази. Отже, за останні десятиліття розроблені та реалізуються: Програма реалізації Концепції розвитку педагогічної освіти, Програма розвитку професійної освіти, Концепція державної кадрової політики, Програма розвитку післядипломної освіти тощо. Ці документи сприяють розвитку професійної освіти дорослих. Важливу роль в розвитку професійної освіти дорослих зіграв прийнятий у 2012 році Кодекс про освіту в Республіці Білорусь, який позначив освіту дорослих

як рівноправну частину національної системи освіти [5]. За основу розробки концепції розвитку освіти дорослих і проекту закону повинна стати оцінка і аналіз вимог в навчанні дорослих громадян Білорусі, а також можливостей їх реалізації, а саме: ревізія та оцінка тематичного спектру, якості, територіальної доступності освітніх програм різних провайдерів. Адже за останні десять років в Білорусі відбулися значні зміни. На ринку освітніх послуг для дорослих працюють комерційні структури та суспільні організації. Але вагомим може стати вивчення міжнародного досвіду, його усвідомленість та пошук найбільш перспективних напрямків, які можуть адаптуватись у Білорусі.

Незважаючи на актуальність дослідження неформальної освіти дорослих у Білорусі у вітчизняній педагогіці поки відсутні дослідження щодо розвитку неформальної освіти дорослих у Білорусі.

Аналіз стану та перспектив неформальної освіти дорослих в Білорусі свідчить про необхідність розв'язання низки протиріч, а саме:

- між розумінням необхідності вивчення зарубіжного досвіду в сфері неформальної освіти та недостатністю її аналізу і зіставлення з українською освітньою дійсністю;
- між усвідомленням важливості побудови теоретично обґрунтованої системи неформальної освіти дорослих, і багато в чому стихійному розвитку ринку додаткових освітніх послуг;
- між проблемами суспільства у високому рівні неперервної освіти дорослих та невідповідністю реального стану її сформованості висунутим вимогам.

Висновки. Отже, завдяки розвитку неформальної освіти дорослих у Республіці Білорусь активний громадянин має можливість пізнавати та формувати свою позицію по відношенню до дійсності. Залучення населення до різних форм неформальної освіти створює необхідні умови для розвитку необхідних якостей та компетенцій. Саме тому розвиток неформальної освіти дорослих сприяє підвищенню якості освіти загалом.

Таким чином, аналіз досвіду організації неформальної освіти у Білорусі вказує на те, що неформальна освіта дорослих перебуває у стадії розвитку завдяки державній підтримці, ініціативі та активності громадських організацій та самих громадян. А дослідження питання у системі неформальної освіти дорослих у Білорусі є вкрай актуальним та необхідним для переймання досвіду роботи у системі виховання громадянина України.

Список использованных источников

1. Лук'янова, Л. Б. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Л. Б. Лук'янова, О. В. Аніщенко. – К.; Ніжин: Видавець ПП М. М. Лисенко, 2014. – 108 с.
2. Сігаєва, Л. Є. Розвиток освіти дорослих в Україні (друга половина XX ст. – початок XXI ст.): монографія / Л. Є. Сігаєва; за ред. С. О. Сисоевої; АПН

України, Інститут педагогічної освіти дорослих АПН України. – К.: ТОВ ВД «Екмо». – 2010. – 240 с.

3. Гусейнова, Е. І. Неформальна освіта як важливий елемент безперервної освіти [Електронний ресурс] / Е. І. Гусейнова, Ю. М. Лук'янова // Педагогические науки: Стратегические направления реформирования системы образования. – Сумський національний аграрний університет, 2012. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2012/-Pedagogica/4_106261.doc.htm. – Дата доступу 09.09.2013.

4. Меморандум безперервної освіти Європейського Союзу (виклад) // Нові знання. – № 6.

5. Система освіти Республіки Білорусь. Кодекс про освіту [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу: <http://um.co.ua/9/9-3/9-31856.html>.

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД В СИСТЕМЕ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ВЗРОСЛЫХ В СФЕРЕ ТУРИЗМА

О. А. Мечковская

Белорусский государственный университет
физической культуры, Минск, Беларусь

В статье рассмотрены возможности применения компетентностного подхода как концептуальной основы формирования национальной модели переподготовки туристских кадров.

The article is devoted to the possibility of using of the competence approach as a conceptual bases for the formation of the national model of training tourism personnel.

Формирующийся туристский рынок Республики Беларусь находится на этапе активной интеграции в мировое туристское пространство. Поэтому современные тенденции трансформации международного туризма являются важнейшим фактором, оказывающим влияние на развитие туристской отрасли Беларуси, включая подготовку туристских кадров. Развитие туризма на этапе постиндустриального развития общества отличают два основных процесса: глобализации и регионализации туристского пространства. На глобальном уровне в условиях обостряющейся конкуренции между транснациональными корпорациями, основными факторами конкурентоспособности являются инвестиционно-инновационные, связанные с генерированием и внедрением в производство туристского продукта (услуг) новейших достижений в области управления и организации бизнес процессов, информационных технологий. Процесс диффузии инноваций приводит к изменениям пространственно-функциональной структуры туристских регионов. На региональном уровне появляются новые формы пространственной организации туристского обслуживания (например, кластерные